

9. İstanbul Bienali'ne "Safiye Behar" adlı çalışması ile katılan Michael Blum ile Söyleşi

Interview with Michael Blum who participated in 9th Istanbul Biennale with the work "Safiye Behar"

Nusret Polat: Atatürk'ün özel hayatı konusunda kafamızı karıştırdınız. Safiye Behar kimdir?

Michael Blum: Safiye Behar 1890 yılında İstanbul'da doğmuş olan bir kadın. Bir Marksist ve feministti ve Atatürk'le 30 yıllık bir bağlantısı oldu. Atatürk'ün ölümünden sonra Chicago'ya taşındı -ki burada İstanbul'da hiç yapmadığı bir biçimde bir takım yerel politik mücadelelere girdi. Ayrıca Nazım Hikmet'in ilk İngilizce çevirmeni de oydu. Bu oldukça etkileyici bir yaşamın çok kısa bir özeti. Fakat onun yaşamındaki

Nusret Polat: You have us confused in regard to Atatürk's private life. Who is Safiye Behar?

Michael Blum: Safiye Behar was a woman born in Istanbul in 1890. She became a Marxist, a feminist and had a 30 yearlong affair with Atatürk. After his death, she moved to Chicago, where she connected with local political struggles in a more public way than she had ever done in Istanbul. She also was the first English translator of Nazım Hikmet. That's the very short version of quite an impressive life. But what is particularly amazing about her is the influence that she could have had on Atatürk. I mean, they had intense political discussions and she confronted him on certain issues and pushed him as far as possible... The myth of the Father of the Turks and founder of the Turkish Republic could be quite indebted to a Jewish Marxist and feminist...

N.P: Why is Safiye Behar a Marxist? I think a Marxist woman in Turkish history appears after the 1950's; the one that I know is Behice Boran who was a great Marxist woman.

M.B: Well, Safiye might be atypical to a certain extent. She was for sure quite in advance for her time. When you say that Marxist women appear only in the 50's in Turkish history, it doesn't mean that they didn't exist before, only that history has not recorded their existence -and my project is precisely about recalling an unwritten past.

N.P: I think the relationship between Nazım Hikmet and Safiye Behar is not clear? Maybe Safiye Behar also loved Nazım Hikmet?

M.B: Who knows? She definitely felt admiration and respect for Hikmet and, like many others, deeply loved his poems, which spoke of ordinary Turkish

Michael Blum, Safiye Behar'ın Anisina, enstalasyon: karışık teknik, 2005, sanatçının izniyle, fotoğraf: Muamer Yanmaz

Michael Blum, A Tribute to Safiye Behar, installation: mixed-media, 2005, courtesy of the artist, photo: Muamer Yanmaz

ın dikkate değer nokta Atatürk üzerinde olan etkisiydi. Yani, şiddetli politik tartışmalara girdiler ve Safiye Behar bazı konularda Atatürk'e karşı çıktı ve onu mümkün olduğunca etkilemeyi denedi. Türklerin babası miti ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu, Yahudi Marksist bir kadına çok şey borçlu olabilir.

N.P: Neden Safiye Behar bir Marksist? Sanırım Türk tarihinde ilk Marksist kadın 1950'ler civarında ortaya çıkıyor -ki önemli bir Marksist olan Behice Boran'ı ben biliyorum.

M.B: Safiye tipik bir örnek olmayabilir. Kendi zamanının ilerisinde olduğu çok açık. Sen Türk tarihinde Marksist kadın 1950'lerde ilk defa görünüyor dediğin zaman, bu daha öncesinde Marksist bir kadın yoktu anlamına gelmiyor; belki bunların varlığı kayıt edilmedi ve benim projem tamda yazılmamış bir tarihi hatırlatma üzerine kurulu.

N.P: Sanırım Nazım Hikmet ile Safiye Behar arasındaki ilişki yeterince açık değil? Belki Safiye Behar Nazım Hikmet'e de aşık olmuştu?

M.B: Kim bilir? Safiye Behar Nazım Hikmet'e kesinlikle büyük bir hayranlık ve saygı duyuyordu ve birçok başkaları gibi onun şiirlerini çok seviyordu -ki bu şiirler daha önce görülmedik bir biçimde sıradan Türk insanları hakkındaydı. Geri kalan her şey spekülasyon; Hikmet ile Safiye arasındaki aşkı gösteren hiçbir doküman ele geçirmedim... Bildiklerimiz ve bilmediklerimiz üzerinden hayal etmek bize bağlı... Tarih sadece spekülatif bir etkinliktir.

N.P: Sanırım biraz bizim tarihe ilişkin klişelerimizi de sorgulamak niyetindesiniz. Hatta diyorsunuz ki: "tarih sadece tarihçilere bırakılmaması gereken bir etkinliktir." Tarihçiler hakikati çarpıtıyorlar mı?

M.B: Sizin kendi tarihinize ilişkin klişelerinizi sorgulama niyetinde değilim; fakat farklı ya da beklenmedik bir perspektiften "verili bir şey olarak tarihi" yeniden düşünmenizi istiyor olabilirim. Tarih her zaman kendi uluslarının çıkarlarını düşünerek, kazananlar tarafından yazılır ve fosilleştirilir; yani Safiye asla kendi tarihini yapma şansına sahip olmadı. Tarih açık ve zor bir konudur. Ben "tarih sadece tarihçilere bırakılmaması gereken ciddi bir meseledir" dediğim zaman Clémenceau'dan biraz çarpıtılarak aktarırdum (şöyle diyordu "savaş sadece generallere

Michael Blum, Safiye Behar'ın Anısına, enstalasyon; karışık teknik; 2005; sanatçının izniyle. Fotoğraf: Muammer Yanmaz
Michael Blum, A Tribute to Safiye Behar, installation; mixed-media, 2005, courtesy of the artist; photo: Muammer Yanmaz

people like no one had ever done before. The rest is speculation, I don't know of any documents confirming that Hikmet and Safiye were in love... It's up to us to imagine from what we know and what we don't... History is also a speculative activity.

N.P: I think you want us to criticize our historical clichés. Even you say that "history is such an important matter that it should not be left exclusively to historians." Do you think historians distort the truth?

M.B: I don't want you to criticize your own clichés, but maybe to re-consider "history as a given" from a different, unexpected perspective. History has always been written and fossilized by the winners in the supposed superior interest of the nation; so Safiye never had a chance to have her history written. History is an open and subtle matter. When I say that "history is a too serious matter for being left exclusively to historians", I mean it beyond the kick of (mis)quoting Clémenceau (for him it was, "war is a

birakılacak kadar basit bir mesele değil" ve tarih yazımı da savaş kadar ciddi bir mesele).

Tabii ki tarihçiler kendi pozisyonlarına göre tarihi çarpıtıyorlar; fakat... Hakikat nedir ki? Yirminci

**TABİİ Kİ TARİHÇİLER KENDİ POZİSYONLARINA
GÖRE TARİHİ ÇARPITIRIYORLAR; FAKAT...
HAKİKAT NEDİR Kİ? YİRMİNCİ YÜZYIL BİZE
HAKİKATİN AYNI ZAMANDA MİT YA DA İNŞA
EDİLEN BİR ŞEY OLABİLECEĞİNİ GÖSTERDİ...**

yüzyıl bize hakikatin aynı zamanda mit ya da inşa edilen bir şey olabileceğini gösterdi... Clémenceau alıntısı ile kastettiğim şey uzman olmayanların da kendi seslerini duyurmaları gerektiğidir. Bir sanatçı olarak ortaya atacağım varsayımlar tarihçiler tarafından sadece çılgınlık olarak görülebilir. Hayaller, spekülasyonlar ortaya atabilirim vs.; fakat bir bilim adamı olarak tarihçi için, bu düşünülebilecek en son şeydir.

N.P: Şimdiye kadar bu projeye gelen tepkiler nasıldı peki? Çünkü konu Atatürk'tü.

M.B: Çok çeşitli tepkiler geldi. Bu iyi; çünkü herkes aynı tepkiyi verseydi yaptığım işten şüphe ederdim (çünkü proje farklı söylem düzeyleri ve odak noktaları barındırıyor); çünkü çok sıkı Kemalistlerin nefret ettiği ve Atatürk düşmanlarının hoşlandıkları bir iş olmanın çok ötesinde bir iş var. Gerçekten de, Safiye'nin yaşamını Amerikalı bir feminist, milliyetçi bir Türk'ten ya da İsraili bir öğrenciden farklı okuyabilir. Sonuçta benim Safiye için yaptığım Atatürk'le çok ilgili değil; tarihin ve mitlerin yapısı, belgelerin kullanımı ve bize anlatılan hikayelere inanma istekliliğimiz hakkında benim çalışmam.

N.P: Bu projeyi başka yerde gösterecek misiniz?

M.B: İdeal olanı bin yıl kadar İstanbul'da kalması benim için.

too serious matter to be left to generals" and history-writing is like war). Of course historians do distort the truth according to their own agendas but... what is truth anyway? The 20th century has taught us that the concept of truth is also a myth, a construction... What I meant with the Clémenceau quote is that non-specialists too should have their voice heard, that you can sometimes successfully import/export strategies from one field to another. As an artist, I can afford

**OF COURSE HISTORIANS DO DISTORT THE TRUTH
ACCORDING TO THEIR OWN AGENDAS BUT...
WHAT IS TRUTH ANYWAY? THE 20TH CENTURY
HAS TAUGHT US THAT THE CONCEPT OF TRUTH
IS ALSO A MYTH, A CONSTRUCTION...**

some hypothesis that would be considered merely crazy by historians. I can afford dreams, speculations etc. that's the last thing for a historian, who's a scientist in the end.

N.P: What are the reactions to your project until now, because the subject is Atatürk?

M.B: Very diverse -which is good, I'd be suspicious if everyone would react the same way- because I think the project contains several levels of discourse and focus points. I think that it goes far beyond hardcore Kemalists hating it and Atatürk enemies loving it. Simply, an American feminist might have a different reading of Safiye's life than a nationalistic Turk or an Israeli student. Because we project our knowledge and desires onto whatever we look at. In the end, my tribute to Safiye is not so much about Atatürk, but more about the fabric of history and myths, the use of documents and our willingness to believe the stories we're being told.

N.P: Are you going to show this project in another place?

M.B: Ideally, it should stay in Istanbul for at least 1000 years...

Çeviri: N.P.